

ONDERZOEK NAAR DE COMPETENTIES, DIE DOCENTEN EN WERKVELDBEGELEIDERS NODIG HEBBEN IN HYBRIDE LEEROMGEVINGEN

Kwaliteit in hybride leeromgevingen

Hybride leeromgevingen zijn sterk in opkomst in het middelbaar beroepsonderwijs. Deze leeromgevingen hebben verschillende voordelen. Zo creëren ze bijvoorbeeld een sterke samenhang tussen onderwijs en werkveld en stimuleren ze een goede leercultuur voor alle betrokkenen. Een belangrijk pluspunt is het dat studenten hybride leeromgevingen vaak als motiverend ervaren. Voor het krachtig realiseren van het leren in hybride leeromgevingen zijn competente docenten en werkveldbegeleiders nodig. Maar welke competenties hebben zij hiervoor nodig? Scalda, school voor middelbaar beroepsonderwijs en Educatie, heeft een Group Concept Mapping-onderzoek uitgevoerd om deze in beeld te brengen. De resultaten bieden mogelijkheden voor een gericht aannamebeleid van docenten en werkveldbegeleiders, die werkzaam zijn in hybride leeromgevingen en voor hun professionele ontwikkeling. De eerste initiatieven voor de benutting van dit onderzoek zijn in Scalda al gestart. **INEKE DEKKER PETRA POELMANS EN ROEL VAN ROOLJEN**

GROUP CONCEPT MAPPING

In het Scalda-onderzoek is gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode Group Concept Mapping (GCM). Deze onderzoeksmethode wordt gebruikt voor planning en evaluatie en biedt kansen om veel participanten te laten meedenken. Voor het Scalda-onderzoek zijn in totaal 82 studenten, docenten en werkveldbegeleiders van acht hybride leeromgevingen

uit vier onderwijsclusters uitgenodigd. 72 hebben actief in één of meerdere fasen geparticipeerd. In het onderzoek is gewerkt met de digitale ondersteuning van GCM door Groupwisdom. Het onderzoeksproces van GCM kent zes fases. De laatste fase heeft aanzet gegeven de gevonden onderzoeksresultaten te benutten. Zo gaan onderzoek en ontwikkeling hand in hand.

COMPETENTIEOVERZICHT

In het Scalda-onderzoek zijn 92 competenties gegenereerd. Deze competenties zijn samengevoegd in zeven clusters. De clusters zijn afgebeeld in een 'landschap' waarin de competenties die meer bij elkaar horen, dichterbij elkaar zijn afgebeeld.

- **Zijn vaardig in ondernemendheid**
Docenten en werkveldbegeleiders »

De zes fasen van de onderzoeksmethode Group Concept Mapping

1. Zijn vaardig in ondernemendheid

2. Zijn persoonlijk en interpersoonlijk competent

3. Zijn pedagogisch vaardig

4. Bieden maatwerk aan studenten

5. Starten en bevorderen het leerproces

7. Hebben overzicht en kennis in de samenwerking onderwijs en werkveld

6. Vaardig en actief in de samenwerking onderwijs en werkveld

De zeven clusters competenties, die docenten en werkveldbegeleiders nodig hebben in hybride leeromgevingen

zijn creatief en zien kansen voor de vormgeving van de hybride leeromgeving. Zij kunnen dit ook praktisch voor elkaar krijgen.

- **Zijn interpersoonlijk en persoonlijk competent**

Docenten en werkveldbegeleiders bezitten kernkwaliteiten, die het leerproces ondersteunen, zoals: flexibiliteit, enthousiasme en inlevingsvermogen. Zij hebben gespreksvaardigheden en sociale vaardigheden. Zij hebben zelfkennis en kunnen een voorbeeldfunctie vervullen. Zij hebben ruimte voor diversiteit.

- **Zijn pedagogisch vaardig**

Docenten en werkveldbegeleiders zijn vaardig in het creëren van een veilige leer- en werksituatie. Dit doen zij door de studenten structuur te bieden, hen helpen overzicht te houden en goed te coachen. Dit doen zij vanuit een intrinsieke motivatie om studenten echt verder te helpen.

- **Bieden maatwerk aan studenten**

Docenten en werkveldbegeleiders kennen de student, zijn achtergrond en zijn/haar (ondersteunings)behoefte bij het leren. Zij kunnen daarbij goed aansluiten

en geven de student ruimte om te leren door vallen en opstaan.

- **Starten en bevorderen van het leerproces**

De docenten en werkveldbegeleiders kunnen inspirerend onderwijs op maat verzorgen, zowel in de lessen, als in de praktijk. Zij stimuleren studenten bijvoorbeeld te leren van elkaar, ondersteunen van het leren door reflectie.

- **Vaardig en actief in de samenwerking onderwijs en werkveld**

Docenten en werkveldbegeleiders trekken samen op om een sterke hybride leeromgeving te verzorgen en te verbeteren. Hierbij horen vaardigheden als: goed samenwerken, ook op persoonlijk vlak, netwerk onderhouden en theorie en praktijk inhoudelijk verbinden.

- **Hebben overzicht en kennis in de samenwerking onderwijs en werk**

Docenten en werkveldbegeleiders hebben kennis van werkveld, leerbedrijf, beroep en opleiding. Ze hebben overzicht over het geheel. Ze hebben affiniteit met de hybride leeromgeving. Zij zijn innovatief en dragen zorg voor de kwaliteit van de leeromgeving.

WAARDERING VAN DE COMPETENTIES

De participanten hebben elk van de 92 competenties gewaardeerd: 'hoe belangrijk is de competentie' en 'in welke mate is de competentie beheerst'. Ze gaven op een 7-puntsschaal bij veel competenties een waardering tussen 5 en 6, zowel voor het belang als de beheersing van de competentie.

Clusters competenties die belangrijker gevonden worden, worden vaak ook beter beheerst. De participanten geven hoge waarderingen voor de clusters 'persoonlijk en interpersoonlijk vaardig' en 'pedagogisch vaardig'.

Er zijn ook clusters waarbij de beheersing relatief laag is in vergelijking met het toegekende belang. Opvallend is het dat dit geldt voor het 'starten en bevorderen van het leerproces'. Bij werkveldbegeleiders is ook de beheersing van 'het bieden van maatwerk aan studenten' relatief laag gescoord. Alle participanten, maar met name de studenten, scoren de beheersing van deze twee clusters relatief laag.

STUDENTEN
ERVAREN HYBRIDE
LEEROMGEVINGEN VAAK
ALS MOTIVEREND

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING HAND IN HAND

Scalda is op dit moment bezig met verschillende initiatieven om de resultaten te benutten voor onderwijsontwikkeling. Zo is één onderwijsteam bezig samen met werkveldvertegenwoordigers om de eerste vier weken een passende didactische invulling te geven. Daarbij past gezamenlijke scholing gericht op het verwerven van beroepsgerichte didactiek en het

De leer- en werkomgeving van Scalda Practoraat Leren in hybride leeromgevingen

ONDERZOEK DRAAGT BIJ AAN COMPETENTIE- OVERZICHT VOOR DO- CENTEN ÉN WERKVELD- BEGELEIDERS

samen praktisch invullen van de eerste vier weken praktijkleren.

De resultaten geven HMR Scalda mogelijkheden om meer gericht docenten te werven en te professionaliseren. Het werken in de hybride leeromgeving vraagt specifieke vaardigheden, die vaak toch anders zijn dan het klassikaal lesgeven. Welke dat zijn, heeft het onderzoek naar

voren gebracht.

Het practoraat wil vanuit het onderzoek komen tot een overzicht van competenties, die docenten en werkveldbegeleiders nodig hebben in hybride leeromgevingen. Om dit goed te doen, vervolgen docentonderzoekers en practor dit onderzoek met twee expert-groepsinterviews. Deze interviews gaan ons helpen

de brug te slaan van de onderzoeksresultaten naar een bruikbaar competentieoverzicht. ■

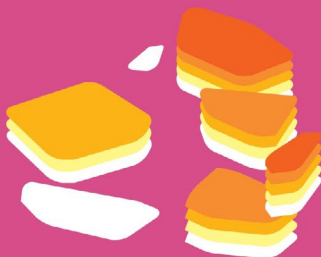
DE AUTEURS ZIJN VERBONDEN AAN SCALDA PRACTORAAT LEREN IN HYBRIDE LEEROMGEVINGEN. PETRA POELMANS IS PRACTOR, ROEL VAN ROOIJEN EN INEKE DEKKER ZIJN DOCENTONDERZOEKERS.

1 Belang voor docenten

Waarde lagen

1 = heel onbelangrijk;
7 = heel belangrijk

- 1 5.21 tot 5.33
- 2 5.33 tot 5.45
- 3 5.45 tot 5.57
- 4 5.57 tot 5.69
- 5 5.69 tot 5.81

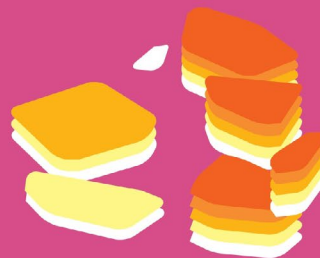

2 Belang voor werkveldbegeleiders

Waarde lagen

1 = heel onbelangrijk;
7 = heel belangrijk

- 1 5.19 tot 5.33
- 2 5.33 tot 5.47
- 3 5.47 tot 5.61
- 4 5.61 tot 5.75
- 5 5.75 tot 5.89

3 Beheersing door docenten

Waarde lagen

1 = helemaal niet beheerst;
7 = helemaal wel beheerst

- 1 5.23 tot 5.33
- 2 5.33 tot 5.44
- 3 5.44 tot 5.54
- 4 5.54 tot 5.65
- 5 5.65 tot 5.75

4 Beheersing door werkveldbegeleiders

Waarde lagen

1 = helemaal niet beheerst;
7 = helemaal wel beheerst

- 1 5.28 tot 5.36
- 2 5.36 tot 5.44
- 3 5.44 tot 5.53
- 4 5.53 tot 5.61
- 5 5.61 tot 5.70

